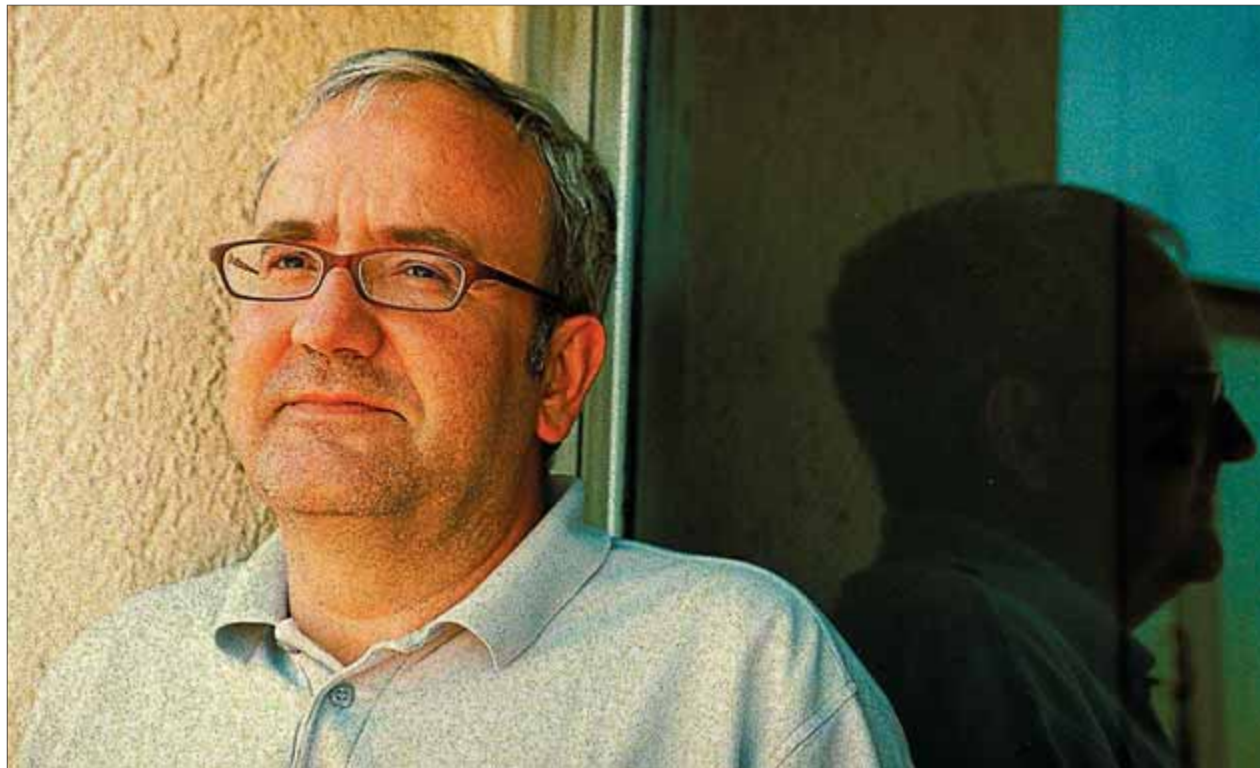

Perfils republicans

L'historiador Àngel Duarte és catedràtic de la Universitat de Girona. RUTH MARIGOT

Assaig

Republicans. Jugant amb foc (De Lluís Companys a Josep Tarradellas)

Àngel Duarte

L'Esfera dels Llibres
Barcelona, 2006

Xavier Fílella

El republicanisme, com a cultura i com a praxi, ha estat un dels eixos que han vertebrat la política catalana. La denúncia de les temptacions absolutistes de la monarquia, la influència de les aportacions d'arrel il·lustrada i les filosofies positivistes i vitalistes van convergir a la Catalunya del vuit-cents en un ideari que esdevindria un dels

protagonistes de la història de Catalunya durant bona part dels segles XIX i XX.

El republicanisme, però, no tan sols es va concretar en una pràctica política, sinó que també va articular una particular manera de ser que l'historiador Àngel Duarte, catedràtic a la Universitat de Girona i autor d'*Història del republicanisme a Catalunya* (Eumo / Pagès), examina a *Republicans* a través del perfil personal i polític de nou republicans que, des de diferents trajectòries, van convergir en aquell moment àlgid del republicanisme que va ser el 14 d'abril del 1931.

Els perfils biogràfics de Lluís Companys, Marcel·lí Domingo, Pere Coromines, Antoni Rovira i Virgili, Lluís Nicolau d'Olwer,

Humbert Torres, Josep Irla, Josep Andreu i Abelló i Josep Tarradellas conformen una panoràmica que, conjuntament amb la biografia col·lectiva que Duarte dedica a la dona republicana, dóna idea de les motivacions, projectes i il·lusions, però també de les febleses, de la Catalunya autònoma i republicana personificada per Macià –de qui Duarte explica que no tenia la República com a prioritat– i Companys.

El caràcter polièdric del republicanisme populista que va detenir l'hegemonia política a la Catalunya dels anys 30 el resumeix la figura de Lluís Companys, un republicà més que no pas un nacionalista, però també, a la vegada, com assenyala Duarte, una verita-

ble icona nacional. Els desencerts en la seva gestió, acuradament examinats per Duarte, contrasten amb el judici prou més favorable que l'historiador dedica a Josep Tarradellas, de qui recull el dinamisme i la capacitat de lideratge, encara que també la revisió crítica que li ha dedicat Josep Benet.

És Companys, però, qui, amb la seva erràtica trajectòria, dóna la mesura de les limitacions del projecte republicà, que certament va fer possible a Espanya una experiència democràtica i a Catalunya el recobriment del poder autònom, però que ben aviat va veure com les dificultats del trànsit del vell ordre monàrquic a la democràcia frustraven les seves ànsies d'emancipació i progrés.

L'autora egípcia Nawal El Saadawi. CLICK ART FOTO

La innocència

Narrativa

Memòries d'una doctora

Nawal El Saadawi

Traducció de Montse Vancells
Edicions de l'Albí, 2006

Oscar Montferrer

L'escriptora egípcia Nawal El Saadawi ha arribat a ser, a causa del compromís de la seva obra amb la dona i amb les bondats –i les complexitats– del món àrab, una veu reconeguda internacionalment. Aquest seu valor té com a referències físiques la difusió dels seus escrits i els premis que se li han atorgat, entre els quals hi ha el 15è Premi Internacional Catalunya 2003.

El Saadawi, amb el valor afegit que aporta l'acumulació de l'experiència –que és útil si qui la té reflexiona sobre el perquè de les coses–, ha enriquit les textures dels seus escrits i, així, els ha dotat dels valors intel·ligibles que atorguen a la literatura la qualitat de la universalitat.

És per això, pel contrast, que *Memòries d'una doctora* es presenta al lector, en

aquesta traducció al català, amb la innocència de la primera de les flors de la primavera. El text, breu, va entrar en contacte amb el públic el 1957, quan es va començar a publicar per capítols en una revista. L'autora, aleshores, tenia més a veure amb el món de la medicina que no pas amb el de les lletres, però aquesta obra lleument autobiogràfica va ser premonitòria de la seva reorientació vital.

La novel·la, que no recull tots els capítols que es van publicar en la dècada dels 50, és llegidora i, en la seva senzillesa mancada de pretensions i pretensiositat, encomana una certa alegria de viure gens menyspreable.

'*Memòries d'una doctora*' és un primer pas, un tempteig, i, per tant, com a novel·la, no és perfecta. De fet, hi ha passatges –pocs– que, de tan càndids, gairebé apareixen com a antiliteraris. La sinceritat que traspuen els redimeix.

Més enllà del valor com a narració, el text és útil a l'hora d'esbossar una realitat que l'autora coneixia bé perquè l'estava vivint i, també, com a fita inicial d'una trajectòria que la constància ha acabat fent profitosa.

Germanes absents

Narrativa

El límit de Roche

Judit Pujadó

Rosa dels Vents. Barcelona, 2006

Anna Tomàs

El límit de Roche mesura la distància mínima a què poden orbitar dos cossos celestes com ara la Terra i la Lluna sense que la força gravitacional del gran acabi destruint el petit. Entre aquests dos punts la relació es mou en harmonia. Ni massa lluny, ni massa a prop. Com la Marina, que no pot viure amb l'Aurora sense des-

trossar-li la vida, però que sense ella se sent morir.

Judit Pujadó va debutar en la novel·la amb *Dones absents*, una història de dones que mostra com les conseqüències d'una guerra poden afectar diverses generacions. I és que l'autora, que ha publicat també diversos llibres de recerca, com *Oblits de rereguarda: els refugis antiaeris a Barcelona*, un brillant recull d'entrevistes amb persones que van viure a la ciutat durant els bombardejos de la Guerra Civil, s'ha interessat des de sempre pels efectes que tenen els esdeveniments sobre l'anomenat factor humà. Ara, en la

seva segona novel·la, ens torna a submergir en un món en què les relacions humanes i la memòria són un tot. En què es fa evident que els riscos de l'amor són incommensurables i les possibilitats de fracassar massa altes. Si ultrapassa el límit, la mateixa atracció ens destrueix.

Dues germanes òrfenes han crescut lligades a l'avorriment i a la culpa. La petita, l'Aurora, ha esdevingut una dona vulnerable, anodina, negada en un estat de desnutrició existencial del qual emergeix emigrant a França el 1939. Fuig d'ella mateixa i de la seva germana, la

Marina, que l'estima amb bogeria però que sempre la culpa de tots els mals. Dones absents, dones que es busquen, dones siameses.

Així com l'evolució psicològica dels personatges està molt treballada, el ritme i l'estil no estan a l'altura de *Dones absents*. *El límit de Roche* resulta una obra redundant en la qual la trama ha estat deixada de banda en pro de la construcció de frases i metàfores literàriament belles. L'estil despulat i directe del qual Pujadó feia gala en la seva *opera prima*, esdevé aquí una juxtaposició de frases rebuscades i inconnexes que no diuen res al lector. Tot és massa per-

Judit Pujadó ha publicat la seva segona novel·la. SP

fecte, massa virtuós: buit. La novel·la transcorre majoritàriament al París dels anys 40, però podria perfectament tenir lloc en qualsevol altra ciutat. I és que les descripcions de la gent i la

vida parisenca són de tot menys vívides. Així mateix, més enllà de dues germanes que s'alimenten mútuament dels seus desequilibris, el llibre no explica gaire més. És evident que la intenció de l'autora és fer palès el fràgil equilibri entre l'amor i el dolor; però fer-nos deambular, un cop i un altre, pel jardí de la infància traumàtica de dues dones acaba empatxant.

Pujadó en sap un niu, d'història, sap gratar en les persones per descobrir històries apassionants, i posseeix un domini tècnic de l'escriptura força lloable. Segur que futurs treballs ens ho recordaran de nou.